

Posudek vedoucí diplomové práce

Hana Malenová: Strategie zvládání stresu při řešení adopce na dálku od Covidu-19 po válku na Ukrajině

Předkládaná diplomová práce se zabývá dopady pandemie Covid a války na Ukrajině z pohledu pracovníků, kteří podporují děti pod hranicí chudoby v zemích globálního Jihu, konkrétně v Keni, formou tzv. adopce na dálku. Autorka se zaměřuje na strategie zvládání stresu u pracujících v rozvojové spolupráci. Text je rozdělen na teoretickou a praktickou část, kde jsou prezentovány výsledky kvalitativního výzkumu.

Cením si osobní angažovanosti autorky v rámci tématu, které zkoumá. Její zkušenost s dobrovolnickou prací v konkrétní organizaci, která poskytuje pomoc dětem v Africe, ji motivovala k formulaci výzkumných otázek a hledání odpovědí na ně. Zejména reagovala na aktuální globální hrozby ve formě pandemie a války, které ovlivnily jak situaci dárců, dětí v Keni, tak i pracovníků v dané organizaci.

V teoretické části práce autorka vymezuje základní pojmy související s konkrétním tématem, kterému se věnuje, a to stres, stresory, stres v pomáhajících profesích a copingové strategie. Představuje také projekt adopce na dálku a pomáhající organizace v Česku. Dále se teoreticky věnuje společenskému kontextu aktuálních krizí, pandemie a války.

Teoretická část je dobře zacílena, věnuje se konkrétnímu tématu v oblasti adopce na dálku, které by mohlo být nahlíženo z různých hledisek, a to zvládání stresu u rozvojových pracovníků. Domnívám se, že téma stresu a jeho zvládání, je dobrá perspektiva, jak nahlížet svět v a po pandemii, neboť stres v této době narostl pro celou řadu společenských skupin, zejména pracovníků v pomáhajících profesích.

Autorka se opírá o dostatečné množství odborné literatury, především z české monografické produkce, ale čerpá i ze zahraničních vědeckých článků a knih. Na zdroje odkazuje důkladně a pečlivě, a to jak u přímých citací tak i parafrází.

V teoretické části mohl být více rozpracován koncept adopce na dálku podle různých aspektů odborné literatury (zejména Watson, Clarke 2014 nebo přímo k dopadu pandemie na adopci na dálku: Lim, Moon, Kim 2022. „Remaining Hopeful During the COVID-19 Pandemic: The Role of NGOs in Filling the Social Support Gap for Vulnerable Children“). V kapitole 3.1. Vymezení pojmu Covid se autorka mohla spíše než fyziologickým a epidemiologickým aspektům nemoci věnovat společenským dopadům pandemie (jak posléze následuje v kap. 3.1.1). Na druhou stranu poukázání na dopad těchto krizí na Keňu mi připadá důležité pro pochopení rozvojové pomoci v současné době.

Praktická část představuje výsledky původního výzkumu autorky, jehož cílem je „popsat a analyzovat dopady pandemie Covid-19 a války na Ukrajině pro adopci na dálku a zjistit strategie zvládání stresu pracovníků Centra Narovinu při řešení adopce na dálku“. V souladu s cílem formuluje správně a jasně výzkumný problém i čtyři hlavní výzkumné otázky.

V empirické části práce autorka adekvátně zvolila metodu, tedy kvalitativní výzkum s využitím polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky Centra Narovinu, pro které vytvořila scénář otázek. Volba metodologie je dostatečně zdůvodněna a popsána s odkazy na celou řadu metodologické literatury, což na ETF UK považuji za nadstandardní. Výběr svého vzorku respondentů obhajuje specifickými kritérii. Autorka má pečlivě ošetřenou etiku výzkumu,

včetně informovaného souhlasu a anonymizace respondentů. Analýzu dat provádí pomocí kódování, segmentace a poznámkování v programu QDA Miner Lite. Líbí se mi, že čtenáři předkládá „vlastní předporozumění zkoumanému tématu“ (kap. 4.3.) , kde reflektuje svou pozici v organizaci a vzhled do problematiky z úhlu pohledu dobrovolnice.

V analýze postupuje logicky podle svých výzkumných otázek, propojuje výpovědi jednotlivých respondentů v jednoduší text, který vhodně a úsporně doplňuje přímými citacemi z rozhovorů. Zároveň si všímá rozdílů mezi jednotlivými výpověďmi a snaží se je vysvětlit, například poukazuje na to, že délka práce v organizaci nebo znalost prostředí v Keni ovlivňuje míru stresu pracovníků.

Hlavním tématem práce je strategie zvládnání stresu, v empirické části jsou mu však věnovány necelé tři strany (s. 58-60). Vzhledem k rámování práce a cíli výzkumu bych očekávala, že toto téma bude mnohem více rozpracováno.

V kapitole Shrnutí analýzy autorka souhrnně překládá svá hlavní zjištění, dochází mimo jiné k tomu, že ačkoli pracovníci věnují své práci i volné chvíle, přepracovanost a stres jim kompenzuje pocit, že pracovní činnost je jejich životním posláním a naplňuje je. Dokáží však také do svého života vnést relaxační techniky pro zvládnání stresu. V kapitole Diskuse se autorka ještě jednou vrací k reflexi své pozice a uvažuje o jejích možných dopadech na výzkum a jeho limity. To je dobře, nicméně Diskuse má sloužit především ke vztažení získaných výzkumných poznatků k teoretické části práce a odborné literatuře v ní obsažené. To zde bohužel nenajdeme. V kapitole Závěr autorka konstatuje, že cíl její práce byl naplněn. S tím souhlasím na úrovni toho, že empiricky skutečně odpovídá na své výzkumné otázky, které dobře stanovila. Chybí mi tedy dotažení práce – kontextualizace v rámci teoretických poznatků a přínos nových zjištění na odborné rovině.

Z formálního hlediska je práce přehledně členěna, v úvodu nastiňuje téma práce i logiku výkladu. Je psána čtivě a kultivovaným jazykem, nicméně v oblasti gramatiky a jazykových úprav by mohla být lépe dopracována. Například na s. 25 se uvádí: “Konceptem adopce na dálku se obvykle rozumí osvojení a přijetí dítěte za vlastní, vč. přijetí plné rodičovské odpovědnosti. V tom se adopce na dálku s klasickým konceptem adopce zcela odlišuje. Adopce na dálku je hlavně o sponzorství.” (s. 25) – zde bylo asi myšleno “Konceptem adopce se obvykle rozumí...”. Dále v práci zůstaly gramatické chyby jako například:
„...i tak si nemoci vyžádali desítky mrtvých v několika zemích světa.“ (s. 32)
„Česká republika patří mezi první země, které okamžitě aktivovali pomoc v souvislosti s vojenským útokem Ruska na Ukrajinu.“ (s. 37)
„základní potraviny se distribovali“ (s. 50)
„jakým způsobem se změnil cíl podpory s příchod války“ (s. 53)
„některé zavřené školy se už neotevřeli“ (s. 55)

I přes uvedené nedostatky hodnotím tuto diplomovou práci kladně, neboť patří k těm aktuálním textům, které reflektují současný stav společnosti a to zejména v dnešní situaci tzv. polykrize. Snaží se hledat odpovědi na otázky, jak čelit krizím a stresu s nimi spojenými. Navíc přináší významný přesah vnímání lokálních dopadů současných krizí v tom, že sleduje

vliv krizových jevů v různých částech světa a jejich souvztažnost. Týká se širších otázek sociální podpory a rozvojové pomoci, která proudí od jednotlivých dárců a organizací na globálním Severu k lidem v rozvojových zemích, v globálních souvislostech.

Hana Malenová ve své práci prokázala, že dokáže pracovat s odbornou literaturou, formulovat výzkumný cíl a výzkumné otázky, vymyslet design výzkumu, realizovat jej a své analyzované výsledky prezentovat.

Předkládaná práce splňuje nároky na diplomovou práci, **doporučuji** ji proto k obhajobě a navrhuji **hodnocení B**.

V Praze 4. 9. 2023

PhDr. Marta Kolářová, Ph.D.